

N:o 82.

Yhdeksäntenä Sunnuntaina Kolminaisuuden Päivästä.

Evank. Luukk. 16: 1–9.

Jeesus sanoi myös opetuslapsilleen tämän vertauksen: Oli yksi rikas mies, jolla oli huoneen haltia; ja hänen edessään kannettiin hänen päälensä, että hän oli hukuttanut hänen hyvyytensä. Ja hän kutsui hänen, ja sanoi hänelle: miksi minä sinusta sen kuulen? Tee luku hallituksestas; sillä et sinä saa täst'edes hallita. Niin huoneenhaltia sanoi itsellensä: mitä minä teen, sillä minun herrani ottaa minulta pois hallituksen? en minä voi kaivaa; häpeen minä kerjätä. Minä tiedän, mitä minä teen: että koska minä viralta pannaan pois, niin he korjaavat minun huoneeseensa. Ja hän kutsui tykönsä kaikki herransa velvolliset, ja sanoi ensimmäiselle: kuinka paljon sinä olet minun herralleni velkaa? Mutta se sanoi: sata tynnyriä öljyä. Ja hän sanoi hänelle: ota kirjas ja istu pian, ja kirjoita viisikymmentä. Sitte hän sanoi toiselle: paljonko sinä olet velkaa? Ja se sanoi: sata puntaa nisuja. Hän sanoi hänelle: ota kirjas, ja kirjoita kahdeksankymmentä. Ja Herra kiitti sitä väärää huoneen haltiaa, että toimellisesti teki; sillä tämän maailman lapset ovat toimellisemmat kuin valkeuden lapset heidän sukukunnassansa. Ja minä myös sanon teille: tehkää itsellenne ystäviä väärästä mammonasta; että koska te tarvitsette, niin he korjaavat teitä ijankaikkisiin majoihin.

Tämä on oikea pappien ja munkkien evankeliumi, joka näyttää sallivan rahan kokoamista, ellemme sitä oikein selitä. Ennen kuin nyt siihen ryhdymme, täytyy meidän tarkastaa tuota kielessämme omituista sanaa **mammona**. Sanaa ovat juutalaiset käyttäneet heprean kielessä, josta se on meidänkin kielemme kulkeutunut, kuten muutkin sanat semmoiset kuin halleluja, amen, kyrie eleison. **Mammona** merkitsee suomeksi rikkautta eikä ainoastaan pientä rikkautta vaan ylellistä rikkautta, se on: mikä on ylenmääräistä ja yli tarpeiden. Mitä taasen mammonaksi sanotaan ja mitä ei, se voidaan erottaa kahdella tavalla. Ensiksi Herran Jumalamme ja totuuden silmällä katsottuna on niitä monta, joilla on mammonansa, mutta maailman ja ihmisten silmillä arvosteltuna on niitä vähän. Ovathan meidän oppineemme yliopistoissa ja saarna-

tuoleissakin opettaneet, että jokaisen tulee säätyynsä katsoen päättää, mikä on tarpeellista, ja sen jälkeen mitata tavaransa. Jos miehellä on vaimo ja lapsia, täytyy hänellä olla sitä enemmän, sillä kenellä on paljo väkeä, hänellä pitää olla paljon tavaraakin. Jos tältä kannalta asiata arvostellaan, niin ei kenelläkään ole liikaa, vaan jokainen tahtoisi enemmän omistaa. Jos esimerkiksi jollakulla on kaksi tuhatta markkaa, sanoo hän tarvitsevansa ne taloutensa tarpeiksi, itsensä, vaimonsa ja lastensa ylläpidoksi.

Toiseksi ovat he opettaneet, etten ole velvollinen auttamaan ennen kuin suurimmassa hätässä. Mutta sen kautta on tämä evankeliumi kokonaan kumottu, niin ettei kukaan ole auttanut toistaan, vaan on ainoastaan kirkkoja rakennettu; eikä siinäkään ole suurinta hätää odotettu, kunnes holvi olisi haljennut ja kirk-

ko katottomaksi tullut, vaan on annettu pelkkään ylellisyyteen ja sivelty kultaa seiniin. Mutta lyhyesti sanoaksemme: mammonaksi sanotaan oikeastaan kaikkea, mitä jollakulla on elatuksen yli, jolla voi toista auttaa itse sitä vahinkoa kärsimättä. Sittemminkin sanoo Herra sitä **vääräksi mammonaksi** sen vuoksi, koska sitä joka päivä käytetään väärin. Sanotaan esimerkiksi: raha rintaa lisääpi, raha mielen rohkaiseepi, ja pakanatkin ovat sitä sanoneet pahuuteen yllyttäjäksi; myöskin P. Paavali 1 Tim. 6: 10 sanoo: **Ahneus on kai- ken pahuuden juuri**, sillä siitä syntyy riita, ylpeys, sota ja verenvuodatus. Sen vuoksi hän tässä sanookin vääräksi mammonaksi sitä sen vuoksi, koska sitä niin pahasti käytetään ja se ihmisten kesken on suurena syynä pahuuteen.

Mutta onhan sekin kuitenkin Jumalan luomaa, samoin kuin viini ja vilja, ja Jumalan antama on hyvää; miksi hän sitä sitten pahaksi sanoo? Esimerkiksi P. Paavali sanoo Efes. 5: 16: **Hangitkaa teitänne ajallanne, sillä aika on paha**, ei niin tarkoittaen, että aika eli päivät itsestään olisivat pahoja, vaan että niiden kuluessa paljo paha tapahtuu. Samoin käyttää hän Room. 2: 5 nimitystä **vihan päivä**; vaikka näet päivä on hyvä, tuo se mukanaan kuitenkin vihaa ja vaivaa, josta päivän täytyy saada nimensä. Aivan samoin koska mammonaa näin väärin käytetään, kutsuu hän sitä vääräksi mammonaksi, kun meillä on liikaa eikä sillä lähimmäistämme auteta. Tässä tapauksessa se, näet, omistetaan vääryydellä ja on varastettua Jumalan silmissä, sillä hänen edessään on ihminen velvollinen antamaan, lainaamaan ja sallimaan lähimmäisen ottaa. Sen vuoksi ovat suurimmat pohatat suurimpia varkaita arkikielellä puhuen, sillä heillä on enimmän liikoa ja he kaikkein vähimmin antavat toisille. Tämä on nyt puhuttu itse sanasta, ja nyt tahdomme palata evankeliumiin.

Tämän vertauksen me aivan yksinkertaisesti ymmärrämme emmekä tahdo siitä etsiä paljon hienon hienoja asioita, kuten Hieronymus on tehnyt, sillä ei ole ollenkaan tarpeellista etsiä siinä mitään salaperäistä ymmärrystä, vaan pysykäämme yksinkertaisuudessa. Olkoon vertaus sellaisenaan, nimittäin että huoneenhaltia oli hukuttanut herransa omaisuuden ja hallitessaan käyttäytynyt kavalasti, petollisesti ja väärin. Eihän ole oikein, että se, joka ennen on herransa pettänyt, edelleenkin menettelee petollisesti hänen tavaransa kanssa saadakseen koko elinajakseen siitä hyviä päiviä; pysähtykäämme vaan tähän. Tekeehän Herra tästä sen päätöksen, että väärä huoneenhaltia menetteli toimellisesti; ei hän kiitä tekoja hyväksi, vaan moittii tekijää, että hän ensin oli herransa tavarahan hukuttanut ja sitten kavalasti koonnut itselleen rikkautta. Mutta siitä Herra kiittää, ettei hän unohtanut itseään, ja ylistää ainoastaan hänen viekkauttaan. Esimerkiksi jos minä näkisin porton, joka kaikki miehet peräänsä viekoittelee, voisin sanoa: Tuopa vasta on taitava portto, joka oikeat temput tietää. Siitä Herra sitten lisäksi päättää, että samoin kuin huoneenhaltijakin oli toimellinen asioissaan, samoin tulee meidänkin olla ijankaikkista elämää voittaaksemme.

Tätä ymmärtääksenne muistakaa tuota P. Paavalin lausetta Room. 5: 14: **Aadami on Kristuksen esikuva**. Kuinka vertaa apostoli Aadamia Kristukseen, vaikka Adam on jättänyt meille perinnöksi synnin ja kuoleman ja Kristus vanhurskauden ja elämän? Hän kyllä vertaa Kristuksen Aadamin alkuun ja perijyyteen nähden, mutta ei hedelmään eikä työhön katsoen, sillä Adam on kaikkien syntisten alku ja pää, ja samoin on Kristus kaikkien pyhäin alku ja pää. Emmehän ole Aadamilta muuta perineet kuin synnin, kirouksen ja ijankaikkisen kadotuksen, Kristukselta taas vanhurskauden ja autuuden. Tietysti nämä

kaksi eivät sovi yhteen, sillä synty on rangaitava, vanhurskaus kiitettävä, mutta hän vertaakin heitä toisiinsa alkuun nähden, että samoin kuin Aadaminkin kautta on synty ja kuolema tullut kaikkiin ihmisiin, samoin on Kristuksen kautta tullut vanhurskaus ja elämä.

Niinpä vertaa Kristuskin tässä väärän vanhurskaaseen, että samoin kuin väärä menettelee toimellisesti vääryydellään petollisuudessa, samoin tulee meidänkin toimellisesti menetellä oikeutta noudattaen hurskaudessa. Näin on tämä vertaus ymmärrettävä, sillä Herra sanoo: **Tämän maailman lapset ovat toimellisemmat kuin valkeuden lapset.** Valkeuden lasten tulee siis oppia toimellisuutta pimeyden eli maailman lapsilta, niin että samoin kuin nämä ovat toimellisia töissään, samoin valkeudenlastenkin tulee olla toimelliset heidän töissäänsä. Siitä syystä hän lisää: **heidän sukukunnassansa.** Tosiaankin on tässä kolme tärkeätä kysymystä, joilla vastustajamme tahtovat kääntää tämä evankeliumi meitä vastaan. Herra sanoo nimittäin:

Tehkää teillenne ystäviä väärästä mammonasta, että koska te tarvitsette, niin he korjaavat teitä ijankaikkisiin majoihin. He selittävät tästä, että meidän ensiksi täytyy tehdä töitä tullaksemme hurskaiksi, koska tässä sanotaan: **Tehkää teillenne ystäviä.** Onhan se töitten tekemistä? Toiseksi, sanovat he, tahtoo Jumala tässä juuri töitä ylistää, eikä ainoastaan ylistää, vaan palkitakin, sillä tässä on puhe työstä ja palkasta eikä hiiskuta uskosta mitään. Kolmanneksi väittävät he hänen tahtovan taata meille pyhiltä saatavaa lohdu-tusta ja apua sanoessaan: **Tehkää teillenne ystäviä väärästä mammonasta, että koska te tarvitsette, niin he korjaavat teitä ijankaikkisiin majoihin.** Näin olisi muka evankeliumi kokonaan meitä vastaan, sillä sanoo-han se; **Tehkää teillenne ystäviä,** se on: tehkää hyviä töitä, sillä ne korjaavat teitä ijan-

kaikkisiin majoihin. Nämä kolme seikkaa ovat paavi ja papit tarkoin sovittaneet itseensä ja antaneet aneilleenkin nimen **mammon iniqvitalis,** se on väärä mammona.

Tähän täytyy meidän vastata, koska he näin meidän kimppeumme käyvät. Ennen kaikkea huomattakoon, ettei käy epäileminkään, etteikä usko ja rakkaus, kuten teille aina on opetettu, ole ainoana perustuksena siten, että me sisällisesti tulemme hurskaiksi uskon kautta, jonka taasen ulkonaisesti osoitamme rakkauden töillä. Olenhan usein sanonut, että Raamattu puhuu ihmisestä kahdella tavalla, milloin sisällisestä ihmisestä milloin ulkonaisesta. Täytyyhän toki Raamatunkin erotuksella puhua, koska en edes minäkään jalasta pu-huessani voi esimerkiksi nenää tarkoittaa. Sen vuoksi puhuu Raamattu meistä toisinaan hen-kenä, kuinka sen täytyy uskon kautta Jumalan edessä kestää; siinä saarnauttaa hän sanaansa, jossa me pysymme, ja sitten antaa hän Hen-kensä sen mukana. Puun täytyy siis ensin olla hyvä, kuten äskettäin olette kuulleet.

Hurskauteen ei kukaan voi päästä, ellei hänellä ole armoa sydämessä; jos minun tulee mammonasta tehdä itselleni ystäviä, niin täytyy minun ensin olla hurskas, sillä paneppas rinnatusten: **Ei paha puu kasva hyviä hedelmiä,** ja toisaalta: **Ei hyvä puu kasva häijyjä hedelmiä.** Päätä sen nojalla nyt itse: Jos mielin hyvää tehdä ja lahjoittaa mammonaa jollekulle, niin täytyy minun ensin olla hurskas sydämessä, sillä Jumala katsoo sydämeen ja arvostelee sen mukaan työt. Tätä sanon ainoas-taan sen vuoksi, ettei töitä ajettaisi sydämeen, vaan annettaisiin sydämen ensin tulla hurskaaksi uskon kautta ja töiden sitten vasta vuotaa siitä, sillä muutoin ei tee kukaan hyvää; vaikka sinä nimittäin antaisitkin jollekulle jotain hyvää, ei se kuitenkaan tule sydäimestä. On siis itsestään selvää, että minun täytyy ensin olla hurskas, ennen kuin teen hyviä töitä.

Eihän huonettakaan rakenneta ylhäältä alkaen eikä kattoa ensin tehdä, vaan perustuksesta ruvetaan; samoin tässä ensin uskoa vaaditaan.

Sen vuoksi puhuu Raamattu meistä kuin ulkonaisista ihmisistä, niin kuin me ihmisten keskellä vaellamme lihassa ja veressä. Tokko olen hurskas, sitä et sinä tiedä enkä minäkään, mutta minun täytyy tehdä uskoni varmaksi itselleni ja muille ihmisille, minun täytyy tehdä lähimmäiselleni hyvää, että usko tulisi ilmi. Työt eivät tee hurskaaksi, vaan ne näyttävät minun olevan hurskaan ja todistavat uskoni oikeaksi. Näin täytyy teidän myös tässä Raamattua ymmärtää: Antakaa mammonaa, että tekisitte itsellenne ystäviä, se on: tehkää hyvää, että uskonne varmentuisi. Näin täytyy tehdä erotus, mitä tulee henkeen ja hengen hedelmiin.

Luukas selittää tässä uskon hedelmiä näin: anna vaivaisille ja tee itsellesi ystäviä, aivan kuin olisi sanonut: en tahdo nyt uskosta puhua, vaan kuinka sinun tulee uskosi osoittaa. Tee siis lähimmäisesellesi hyvää, ja jos sinä voit sydämestäsi antaa, niin ole varma uskotasasi. Näin puhuu Raamattu toisen kerran hedelmistä ja toisen kerran uskosta. Hedelmistä se silloinkin puhuu, kun Matt. 25: 42 sanoo Herran viimeisenä päivänä lausuvan kadotetuille: **Minä isosin ja ette minua ruokki-neet, minä janosin ja ette minua juottaneet** j. n. e, se on: minä todistan omilla töillänne, että ette ole uskoneet.

Raamattu puhuu toisin paikoin ulkonaisesta vaelluksesta toisin paikoin sisällisestä. Jos sinä ulkonaisesta ihmisestä lausutut sanat sotket sisällisestä lausuttuihin, niin sinä käännät asiat nurin ja teet väärin. Sen vuoksi täytyy sinun noudattaa erotusta, ja kun sanotaan: Minä isosin, minä janosin, oli outo, alaston, sairas ja vangittu, ettekä te osoittaneet minulle yhtään laupeuden työtä, tarkoittaa se ulkonaista vaellusta ja merkitsee jotenkin: Te ette

ole koskaan niin ulkonaisesti vaeltaneet, että olisitte uskonne osoittaneet, siihen otan nuo ihmisraukat todistajiksi. Sen vuoksi vaaditaan kaikkein ensiksi ainoastaan uskoa, joka tekee meidät hurskaiksi, sitten seuraavat työt hurskauden näytteinä. Tämä nyt on ensimmäinen, töitä koskeva kysymys.

Toinen on paljoo ankarampi, kun Herra sanoo: **Tehkää teillenne ystäviä väärästä mammonasta, että he korjaavat teitä ijankaikkisiin majoihin.** Vastustajamme muistuttavat meidän väittävän, ettei hyviä töitä saa tehdä ijankaikkisen elämän ansaitsemiseksi, mutta tässä muka sanotaan toista. Mitäs meille nyt neuvoksi? Monin paikoin puhutaan Raamatussa, kuinka voimme ansiota saada. Tällä tahtovat he halventaa meille jumalan laupeuden ja uskottaa, että meidän tulee hyvillä töillä tyydyttää Jumalan vanhurskaus. Kuolemasi uhalla kavahda sitä ja turvaa ainoastaan pelkkään armoon ja laupeuteen: sanoen: Minä olen vaivainen syntinen, oi Jumala, anna minulle syntini anteeksi, minä tahdon mielelläni olla vaiti ansiostani, vaikkene sinä tuomiostasi.

Näin myöskin Ps. 143: 2 sanoo Daavid: **Elä käy tuomiolle palvelias kanssa, sillä ei yksikään elävä ole vakaa sinun edessäs.** Juuri sen vuoksihan on Kristus annettu välimieheksemme. Jos me nyt tahdomme hyvästä töistämme Jumalan kanssa käräjöidä, panemme me Kristuksen välimiehen virasta pois, jolloin emme mitään voi kestää Jumalan edessä. Pitäkäämme siis hänet välimiehenämme hänen siipeinsä suojassa, kuten Ps. 91: 4 sanoo: **Hän sulillansa sinua varjoo, ja sinun turvas on hänen siipeinsä alla.** Sano siis näin: Oi Jumala, minä en tahdo töilläni mitään sinun edessäsi ansaita, vaan tarkoitan niillä ainoastaan lähimmäiseni palvelemista, yksi sinun sulaan laupeutesi minä tahdon turvautua.

Senvuoksi täytyy sinun huomata, että ijankaikkiseen elämään kuuluu kaksi asiaa,

usko ja mikä uskoa seuraa. Jos uskot ja teet lähimmäisesellesi hyvää, täytyy ijankaikkisen elämän siitä seurauksena olla, vaikka et koskaan sitä ajattelisikaan. Samoin kuin jos valmistat hyvän juoman, niin täytyy sitä juotuasi maun seurata, vaikka kohta et olisikaan sitä pyytänyt. Sama on laita helvetinkin: ei kadotettu sitä etsi, vaan se tulee välttämättömänä seurauksena, ja sinne hänen täytyy, joko tahtoo tai. Sen sanoo P. Paavalikin 1 Tessal. 2: 15, 16 evankeliumin vainoojista: **he ovat meitä vainonneet, ja ei he Jumalalle kelpaa, ja ovat kaikille ihmisille vastahakoiset. Jotka meidän kieltävät pakanoille puhumasta, että he autuaiksi tulisit, että he aina heidän syntinsä täyttäisit, sillä viha on jo peräti heidän päällensä tullut.** Aivan kuin sanoisi: He vainoovat meitä ainoastaan sen vuoksi, että syntinsä täydentäisivät ja rehellisesti ansaitsisivat, ja tekevät näin tekemistään syntiä, kunnes kokonaan paatuvat eivätkä vihdoin välitä mitään Jumalasta eikä ihmisistä.

Samassa tarkoituksessa käskää Raamattukin tässä meidän hyvää tehdä autuaiksi tullaksemme, mutta ei tällä suinkaan ole sanottu, että meidän ensin pitäisi töillä se ansaita vaan uskoa, jolloin se seuraa itsestään. Ota sen vuoksi tarkka vaari, ettet pidä seurausta sellaisena, jota on etsittävä karta turvautumasta töitten ansioon. Pitäisikö Jumalan antaa meille taivas töittemme palkaksi? Ei, ei, hän on sen jo ennen antanut ilmaiseksi laupeudesta. Anna sen vuoksi vaivaisille, koska ijankaikkiset majat ovat odotettavissa, äläkä sen tähden, että luulisit antamisellasi ne ansaitsevasi.

Katso nyt, että näitä sanoja ymmärretään kahdella tavalla: ensiksi, että autuus on töillä etsittävä, ja se on väärin, toiseksi, että autuus on seurauksena, joka on oikein. Ei sinun siis tarvitse millään työllä taivasta etsiä, vaan tee vaan vapaasti töitä, niin seuraus, ijankaikkinen elämä, tulee itsestään etsimättäkin. Vaik-

ka nimittäin näkisin taivaan avoinna ja voisin oljenkortta nostamalla sen ansaita, niin en kuitenkaan tekisi sitä, etten voisi sanoa: Katsokaa, minä olen sen ansainnut. Ei, ei, ei minun ansioni, vaan Jumalan olkoon kunnia, joka minulle on Poikansa antanut ja ottanut syntini pois, vielä helvetinkin hävittänyt.

Kolmanneksi tarttuvat he näihin sanoihin: **että he korjaavat teitä ijankaikkisiin majoihin.** Katsoppas, sanovat he, siinähan lausutaan, että he korjaavat meitä taivaaseen, kuinka sinä sitten sanot, ettei meidän pitäisi asettaa pyhiä välimiehiksi Jumalan edessä, sillä eivät he voi meitä taivaaseen auttaa? Mutta huomatkaa, että meillä on ainoastaan yksi välimies Jumalan edessä, ja se on Kristus, sillä 1 Tim. 2: 5 sanoo Paavali: **Yksi on Jumala ja yksi Välimies, Jumalan ja ihmisten välillä, ihminen Kristus Jeesus.** Samoin sanoo Kristus itse Joh. 14: 6 näin: **Minä olen tie, ei kenkään tule Isän tykö vaan minun kauttani.** Elkäämme siis panko uskallustamme yhteenkään pyhään, vaan ainoastaan Kristukseen, jonka ansiosta yksin me ja kaikki pyhä tulemme autuaiksi. Minä en siis tahtoisi antaa edes pennin vertaa P. Pietarin ansiosta saadakseni häntä minua auttamaan; hän ei voi itseäänkään auttaa, sillä mitä hänellä on, se hänellä on Jumalalta uskon kautta Kristuksessa. No, jos hän ei voi itseäänkään auttaa, kuinka sitten minun edestäni mitään tehdä? Sentähden pitää minulla on toinen, joka nyt on Kristus, sekä Jumala että ihminen.

Miksi sitten tässä sanotaan: **Tehkää teille ystäviä, että he korjaavat teitä ijankaikkisiin majoihin?** Tämän lauseen ymmärrämme Kristuksen sanojen johdolla Matt. 25: 37–40, jossa hän sanoo, kuinka Kuningas on vastaava niille, jotka viimeisenä päivänä sanovat hänelle: **Herra, koska me näimme sinun isoovat, janoovan, outona, alastoinna, sairana ja vankina?** johon hän vastaa: **Totises-**

ti totisesti sanon minä teille, sen kuin olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä minun veljistäni, sen te teitte minulle. Tässä Herra osoittaa ketkä ystäviä ovat; ne ovat juuri köyhät ja tarvitsevaiset. Aivan kuin hän sanoisi: Jos olette ne tehneet ystäviksenne, on teillä minussakin ystävä, sillä nämä ovat minun jäseniäni.

Vielä on yhdestä asiasta puhuminen: kuinka he sitten korjaavat meitä ijankaikkisiin majoihin, kuten teksti sanoo; taluttavatko he meitä kädestä? Ei, vaan kun me tulemme Jumalan tuomiolle, silloin on se köyhä, jolle hyvää olen tehnyt, taivaassa saapuvilla, ja sanoo: Tämä on pessyt jalkani, tämä minua juotti, syötti, vaatetti ja niin edelleen. Hän on totisesti ystäväni ja minun uskoni todistaja. Silloin on minulla kerjäläisestä enemmän hyötyä kuin P. Pietarista tai Paavalista, joista kumpikaan ei minua silloin auta. Mutta kun kerjäläinen tulee sanoen: Ah, Jumala, tämän

on hän minulle, sinun jäsenellesi, tehnyt, niin se minua auttaa, sillä Jumala on sanova: Mitä teit hänelle, sen teit minulle. Nämä vaivaiset siis eivät tule auttajiksi, vaan ovat meidän todistajiamme, todistavat nimittäin, että meillä on ollut oikea usko, niin että Jumala meidät vastaan ottaa. En minä tällä halveksi sitä, että sinä P. Pietaria tai muita pyhiä kunnioitat, sillä hekin ovat Jumalan ja Kristuksen jäseniä. Mutta paremmin tehdään, jos lähimmäiselle penninki annetaan, kuin jos sinä Pietarille kultaisen kirkon rakentaisit, sillä köyhiä on käsketty auttamaan, mutta ei Pietarille kirkkoa rakentamaan. Nyt on kaikkikäännetty nurinpäin, mikä juoksee Kamposteliin P. Jaakoppia kumartamaan, mikä Aakeniin, mikä Roomaan pyhiä vainajia katsomaan. Mutta vaivaiset ihmiset, oikeat palveltavat, jätetään kurjuuteensa ja kadulle makaamaan. Tämä olkoon kyliksi evankeliumistamme. Amen.